

V omotici do svetovne slave in do zaročenca.

Pred nekaj tedni se je vršila v Bukarešti na Romunskem slovesna zaroka mladostne Esmirande Braescu, ki se veseli svetovnega rekorda glede ženskega skoka s padalom, z znanim letalcem na daljavo, poročnikom Popescu. Že dolgo je ljubila Esmiranda najslavnejšega romunskega letalca Popesca, ne da bi se bil on, ki je vzrasel v letalstvu, zmenil za oboževalko. In kaj vse ne stori obupano žensko srce iz ljubezni!

Esmiranda si je kupila padalo. Letalec Popescu je izrekel nekoč opazko, da je svetovni rekord skoka ženske iz aeroplana s pomočjo padala še presneto neznaten. On bi imel največje spoštovanje do one ženske, ki bi omenjeni rekord v skoku nekoliko zvišala.

To mnenje je zadostovalo, da se je dvignil lepega dne Popescu v zračne višine in svojem letalu na letališču in za njim je sedela trepetajoča Esmiranda z namenom, da skoči iz aeroplana v globino. Letalec se je povzpел hitro 6000 m visoko in je namignil čisto preplašeni gospodični, naj se požene iz aeroplana. Mlado žensko pa ni hotelo ubogati ter tvegati smrtnonevarnega skoka. Stala je zadaj za ljubčekom, se tresla po celem telesu in jokala na ves glas. Popescu je krožil vedno višje in višje in prej bi mu bil pošel bencin, nego bi ga bile ganile obupane solze spremljevalke. Naenkrat je pograbila poročnika jeza in je nahrulil preplašeno iz polnega grla: »Ven, plašna gos!« Tako surov izbruh jeze je bil preveč za jokajočo Esmirando. Skočila je iz letala, ker si je hotela prostovoljno končati življenje. Pa ni umrla, na hrbet pritrjeno letalo se je med skokom lepo odprlo in dosegla je ljubo mater zemljo nepoškodovana, a v popolni nezavedi od preobilo prestanega strahu.

Ko se je prebudila iz omotice, jo je že držal tolikanj oboževani Popescu v

naročju. Tako je prišlo do svetovnega ženskega rekorda glede višinskega skoka iz letala. Esmiranda se je povzpela nehote in v omedlevici do svetovne slave in postala še zaročenka najslavnejšega romunskega letalca.

Postavimo dr. Kreku spomenik!

Ob Krekovi smrti je bila naša javnost tako prepričana, da mora veliki mož dobiti v Ljubljani primeren spomenik, da so pričeli prihajati prispevki v ta namen, še preden je bil Krek pokopan in preden se je ustanovil kak odbor za zbiranje potrebnega denarja.

Prvi odbor za Krekov spomenik je pod predstvom pisatelja dr. Fr. Detela postavil Kreku orjaški nagrobnik na pokopališču. Ni pa nadaljeval dela, da bi postavil Kreku tudi spomenik v mestu, ampak je preostanek denarja 21.454 Din izročil mesnemu magistratu ljubljanskemu za dijaške ustanove, časteč na ta način skrbnega dobrotnika dijaštva.

Vendar pa so čutili Krekovi znanci in prijatelji vsa leta po njegovi smrti, da bi moral biti Krek, ki je bil tisočem zvest tovariš in vodnik, vsaj po svojem kipu navzoč med narodom, na katerega je bil navezan z vsem srcem. Povsod ga pogrešamo, naj srečavamo naše oči vsaj njegovo podobo, kadar nas privede pot v slovensko prestolico. Kreku bodo postavljali v raznih oblikah spomenike še razni rodovi — en spomenik mu pa morajo postaviti na enem najvidnejših mest v naši domovini tudi njegovi sodobniki in prijatelji, ki so neposredno uživali Krekovo navzočnost.

Zato se je obnovil odbor za Krekov spomenik in se obrača tem potom na vso javnost s prošnjo: Vsak, ki se zaveda, kaj je bil Krek Slovencem in vsem južnim Slovanom, naj pošlje svojim razmeram primeren prispevek, da dobi Krek v Ljubljani spomenik, ki bo dvigal vse k delu, po katerem je postal Krek velik.

Saj »če ti postavimo spomenik, ga postavimo najboljšemu, kar nas je; tvoji veri, tvojemu upanju in tvoji ljubezni — bodočnosti svoje domovine, Jugoslovanstvu!« (Zupančič ob Krekovi smrti.)

Prispevki naj se pošiljajo na naslov: Odbor za Krekov spomenik v Ljubljani, Dunajska cesta 38 (Zadružna zveza).

★

Ponovno opozarjamo, da priredi dne 9. in 10. julija Krščanska ženska zveza v Mariboru svojo letno skupščino v Rajhenburgu. Za to skupščino je ministristvo saobračaja v Beogradu dovolilo polovično vožnjo vsem udeležencem od vstopne postaje na Slov. Štajerskem pa do Rajhenburga in nazaj proti izkaznici, katero da zveza vsakemu udeležencu proti plačilu 5 Din. Da more vodstvo pravčasno prijaviti število udeležencev železniški upravi, prosimo, da se naj vsak udeleženec čimprej odloči, najpozneje pa do 22. junija. Prijavi se lahko v društveni pisarni Aleksandrova cesta 6/1 soba 11, katera je odprta vsako sredo in soboto od 8. do 10. ure in od 2. do 4. ure. Pričakujemo od strani članic, kakor tudi prijateljev društva prav obilno udeležbo. Odbor.

Romanje v Marijino Celje. Centralni odbor prosvetnih društev frančiškanske župnije v Mariboru odgovarja na številna vprašanja glede letošnjega romanja v Marijino Celje, da se bo vršilo avgusta, če se jih bo dovolj priglasilo. Javiti se je treba najkasneje do 1. julija. Ako se do konca junija priglasijo dovolj udeležencev, se vrši romanje, drugače pa se opusti. Vse prijave je treba nasloviti: Centralni odbor prosvetnih društev, frančiškanski samostan, Maribor.

Izlet na Pohorje. Framski fantje, tako nam piše mladenič iz Fram, smo napravili 22. maja izlet na Pohorje. Krenili smo na pot ob pol 6. uri zjutraj ter šli iz Fram skozi Loko vedno višje in višje do končnega cilja. Na vrhu pred Sv. Martinom smo zapeli pesem »Na planine«, nato smo odšli k župnišču ter se predstavili g. župniku, ki nas je radostno in prijazno sprejel ter z lepim nagovorom pozdravil. Po kratkem odmoru smo si ogledali starodavno cerkev, katera že obstoja od leta 1252, in zanimivo ploščo Orfeja, ki brenka na liro, okrog njega pa divje

da niti kraljeva zastava ne pomaga in da je preveč Turkov, zamenja konja ter pobegne čez vodo. Za njim beže huzarji in mnogi Štajerci. Kar jih je ostalo, so jih Turčini posekali ali ujeli. Zaničljivo je rekel pozneje Hasan, da ne ve, ali je premagal vojake ali »kramarje«. Sultan je poslal zmagovalcu častno sabljo.

Neposredna posledica poraza pri Brestu je bila ta, da so plenili Turki tri dni neusmiljeno po Turopolju. Potem je Hasan zopet mislil na svoj prvotni naklep, osvojiti Sisek. Dne 23. julija je začel oblegati trdnjavo, katero so branili zagrebški kanoniki: Nikolaj Mikac, Blaž Gjurak in Matija Fintič. Turki so se hoteli polastiti Siska potom izdaje in so pridobili nekega vojvoda Marka, da pregovori posadko, naj se poda prostovoljno in prizna sultanovo oblast. Nakana ni uspela. Radi tega je začel Hasan obstreljevati trdnjavo. Dne 25. julija je poslal poveljnik Mikac generalu Štefanu Grasweinu v Koprivnico te-le besede: »Danes so naskakovali Turki trikrat zunanja vrata Siska in okope. Nekaj hlapcev so postrelili in smo jih pokopali, nekaj so jih pa tež-

ko ranili. Vse je Turek zlomil in pokončal. Zdaj strelja s Kacijanarico*, z velikimi banu odvezimi topovi in 16timi kanoni tja, kjer je shranjen naš smodnik. Porušil je že pri stolpu 12 komolcev zidu na daljavo. Tudi kos novega zidu je že podrl. Na bregu Kolpe proti gradu je naredil 16 močnih okopov, da strelja iz njih ves dan na zidovje. Tudi iz drugih okopov, napravljenih na poti proti stražnemu stolpu, je naredil veliko škode. Osemdesetkrat je vstrelil danes s topovi. Pet naših je mrtvih, brez onih, ki so na braniku, tudi ne štejem žensk in otrok. Smodnika in živeža so prinesle Turčinu kamele 40 tovorov. Prišel je, da ne odide, dokler se ne udamo in dokler se ne bo poznalo, kje je stal Sisek. V takem slovesu ne maramo biti kakor Lamberg. Slavno ime hočemo ohraniti pred svetom, kakor smo je imeli doslej. Pomagajte nam za božjo voljo vi,

* Kacijanarica je bil velik top, katerega je dal vlti slavni protiturski vojskovodja Ivan Kacijaner. Turki so top uplenili krščanski vojski in ga uporabljali v bitkah po Vojni krajini.

je angleška vlada zaprla Gandhija in druge voditelje vseindijskega zbora, je vršila gospa Naidu nekaj časa službo namestnika kongresnega predsednika. Slednjič so vtaknile tudi njo angleške oblasti pod ključ.

Gospa Naidu je znamenita pesnica. Danes je že stara 50 let in zлага pesmi edino še v indijskem jeziku. Svoječas je objavljala mične stihove v angleščini in jih je zelo rada prebirala znana angleška kraljica Viktorija. V dobi vladanja Viktorije je bila Naidu nežna ter vitka Indijka, danes je debelušasta gospa, ki je darovala svoje duševne zmožnosti in denar narodni probudi med rojaki. Naidu je

živali kot krotke poslušalke. Ta podoba je zelo slična Orfejevemu spomeniku v Ptuj in je ba- je celo po njem posneta. Tu so tudi odkrili razne druge rimske starine in kamnolom pod Sv. Uršo v višini 1106 m, kjer so že Rimljani lomili pohorski mramor. Po svetem opravi- smo se napotili proti počitniškemu domu kra- ljice Marije. Ogledali smo si Pohorski in Ma- riborski dom. Po težki ločitvi od planinskih krasot smo se vrnili proti domu. Spotoma smo si še ogledali stari, večinoma že razpadli grad »Gromberg«, nato pa hodnik, ki vodi Bog ve kam. Tako smo se naposled vrnili z višin, kjer se duh in telo krepi ter žalosten obraz raz- vedri.

Sv. Frančišek v Sav. dolini. »Vaš dan je danes, ljube matere,« smo v nedeljo, dne 29. maja lahko rekli, ko smo prvokrat slovesno proslavili materinski dan. V jedrnatih besed- dah je zjutraj v cerkvi g. župnik Vogrinec razložil mogočen vpliv dobre matere, ne le na družinsko, temveč tudi na javno življenje in nasprotno, koliko zla lahko povzroči slaba ma- ti. Med sveto mašo so matere skupno pristopi- le k mizi Gospodovi. Popoldne se je po slo- vesnih večernicah zbralo v društveni dvorani na 200 ljudi. Med njimi so bile častno zastop- pane matere — toliko jih dvorana še ni vi- dela — kjer so poleg govora predsednika pro- svetnega društva Jamnika številni mali in veliki deklamatorji izražali čustva vdanosti njim, ki to pač v resnici zaslužijo. V igrici »Dva računa« smo videli, da je materi plačilo za trud, ki ga ima z otroci, njena ljubezen. Pomenljiva dekliška igra »Za srečo«, je s svo- jo globoko vsebino šla res do srca. Fantje in dekleta so pod vodstvom Ivana Časla prav dobro zapeli štiri, slavnosti primerne pesmi. Vso slovesnost je močno povzdignil nastop tamburaškega zbora, ki je po par mesecih ob- stoja pod vodstvom Ivana Ročnika pokazal priznanja vredno sposobnost. Hvala vsem, ki ste pripomogli, da je vse tako lepo poteklo! Naj bi praznično razpoloženje, ki je vladalo ta dan v naših srcih, vedno ostalo ter se iz- žarevalo v otroški ljubezni do naših skrbnih mamic!

»Domoljubni pevce«, zbirka ljudstvu pri- ljubljenih pesmi, broširano 3 Din, vezano 5 Din. Naročila sprejema Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Sv. Urban nad Mariborom. Kakor smo ob- ljubili, tako tudi storimo ter naznanjamo vsem ljubiteljem našega razglednega hriba in vsem častilcem sv. Urbana, da obhajamo tu gori prihodnjo nedeljo, dne 12. junija, že dolgo is- kreno zaželeno slovesnost blagoslovitve naše zunaj in znotraj popolnoma prenovljene cerk- ke. Lepa je, da jo z radostjo gleda oko. Vel- liko so si prizadevali sosedje od blizu in da- leč, da se delo posreči; veliko so že darovali in žrtvovali in še tudi bodo, da nas ne bodo tlačili dolgovi; in veliko je zdaj tudi njihovo in cele kamniške župnije veselje, da se je delo srečno končalo in da pride dan slovesne bla- goslovitve tako okusno prenovljene cerkve sv. Urbana. Da ste priče naše radosti in da poča- stite priljubljenega varuha naših vinskih go- ric in sadonosnikov, pridite vsi, ki se radi ozi- rate na naš prijazni hrib in belo cerkev na njem, pridite sem gori vi vsi iz okoliškega gri- čevja in milih dolin, posebno še vi iz mari- borske, kungoške, svečinske in šentjurske strani ter pred vsem vi naši najbližnji sosedje in najzvestejši prijatelji Križančani, pridite prihodnjo četrto pobinkoštno nedeljo, dne 12. junija. Ob pol devetih bo blagoslovitev cerkve, nato pa pridiga in slovesna sveta maša ter nazadnje darovanje za olajšanje našega plačil- nega bremena. Prihitite! Vsi častilci sv. Urba- na — dobro došli!

Rošpah tik Maribora. Neizprosna smrt si je zadnji četrtek izbrala iz naše sredine pridnega sosesa Ferdinanda Pukl, kateremu smo pač vsi želeli še dolgo življenje. Po zgodnji smrti staršev so trije sinovi sami gospodarili, dokler si nista dva ustvarila lastnih domov in si je Ferdinand na rojstni dom pripeljal pridno go- spodinjino od Sv. Križa. V srečnem zakonu je živel in zgledno, pridno in modro gospodaril, da bi lahko dobro shajali njegovi peteri otroci — tri hčerke in dva sina — na prelepem domu ob kapeli, kjer njegov rod gospodari nepresta- no že nad sto let in iz katerega je tudi izšel bivši župnik v Rušah. Na stari podrtiji si je postavil nov krasni dom, ki ponosno gleda k nam proti Kamnici in gori proti Sv. Urbanu

ter tje proti Spodnji Sv. Kungoti in v Pesniško dolino. Pa kakor se je pritepla v veseli raj pogrebna kača, se je oglasila tudi na Pulko- vem domu svetovna vojna ter odpeljala skrbnega gospodarja najprej na vzhodno in potem še na južno fronto in mu zadajala kal smrti, ko je bil prestreljen skozi levo ključ- nico. Pri svojem povratku na dom je našel po- polnoma novo gospodarsko poslopje, katero mu je postavila zvesta žena na mestu kmalu po izbruhu vojne pogorelega starega. Toda si- romak ni več okrevaj. V začetku letošnje zi- me se je še težko poškodoval ter si je okoli pusta pri padcu še zlomil nogo in si od tistih dob ni mogel več odpomoči. Celó spomlad je preživil v mariborski bolnici, iz katere se je po binkošnih preselil na svoj ljubljani dom, da tam — lepo z Bogom spravljen — v svojem petdesetem letu na večno zaspi. Dobra vzgoja otrok, zgledno krščansko življenje, neprestana skrb za lepoto domače kapele ob cesti in pa velika ljubezen do cerkve sv. Urbana so bili poleg velikega števila domačih faranov in do- brih Križančanov zadnje soboto vrli spremlje- valci na njegovi zadnji poti k Sv. Urbanu, ka- tero je vodil msgr. Vreže, profesor iz Maribora, in bodo tudi zagovorniki njegovi pred presto- lom božjim.

Št. Peter pri Mariboru. Število Mohorjanov je letos za malenkostno število padlo. Pa kdor je zamudil naročiti Mohorjeve knjige, naj to stori naknadno. Meseca julija tega leta prire- di prosvetno društvo »Skala« tombolo, na kar že danes opozarjamo Šentpeterčane. Suša se nam je obetala, pa Bog nam je še pravočasno poslal pohlevnega dežja, da so zopet oživila naša polja, vinogradi in sadovnjaki. Zato smo — hvala Bogu — zopet ene skrbi rešeni. Sado- nosniki kažejo izbornost, ter se nam obeta, če ne bo kakšnih vremenskih nezdov — bogata letina. Število vinotočev je manjše od prete- klih let. Pač pa se prodaja skoraj povsod od pet litrov naprej. — Za slučaj, da bi Šentpeter- čanom še ni bil znan odlok ministrstva pro- svete od 4. februarja tega leta, ga v kratkih obrisih navajamo. Okrožnica ministrstva ob- soja grde navade, radi katerih verski in moral- ni čut pada in se gubi. Okrožnica dalje pravi tudi naslednje: »Brez močnega verskega in moralnega čuta ni nikakor možna ljudska dru- žabna skupnost.« Zato se učitelstvu priporoča,

hčerka indijskega boga- taša, pristašinja Gan- dhija, a ne živi spoko- rno po njegovem vzgle- du. Stanuje navadno v razkošnem hotelu v mestu Bombay in šofi- ra sama avto. Vzgojena je bila na dvoru naj- bogatejšega indijskega kneza v Haiderabadu. Po očetu je podedovala dve lastnosti: usmilje- no srce do revežev ter tlačenih in strast za mešanje raznih kovin in tekočin.

Izkoriščanje toplih vrelcev.

Na otoku Islandu je, kakor znano, polno vročih vrelcev, takozva- nih gejzirov, ki brizga- jo svojo vodo do 60 m visoko. Nekateri teh vrelcev izkoriščajo že nekoliko let za segreva- nje hiš v Reykjaviku,

polkovnik Hrvatske in upravitelj Slavonske kra- jine.«

Hasan paša vendar ni mogel dobiti Siska niti s silo niti z grožnjami. Ko je udarjal nanj pet dni zama, je naenkrat prekinil oblego in pu- stošil hrvatsko ozemlje. Tekom zadnjih dveh let je osvojil in požgal v Krajini okoli 26 gradov ter trdnjav in odpeljal v sužnost 35.000 ljudi. Zima je šele končala boje v nesrečnem letu 1592, ki je stalo kristjane toliko krvi in denarja, Slovencem in Hrvatom pa zapustilo strah in trepet za bo- dočnost.

Napočilo je usodepolno leto 1593, tretje leto borbe za Sisek, ki je bil poleg Karlovca še edini branik hrvatskih in slovenskih dežel; vse drugo je bilo v razvalinah ali pa v turških rokah. Padec te močne trdnjave bi bil odprl Turkom vrata v osrčje naših planinskih dežel. Dobro pripominja zgodovinar Valvazor: »Sisek je imel biti po na- črtu Hasanovem tista vrv, s katero je hotel nase pritegniti in podvreči Štajersko in Kranjsko.« Enako povdarja pomen Siska slovenska narodna pesem, ki se glasi:

Če Turek vzel nam Sisek bode,
Nam narobe vse, vse pojde:
Mest' Ljubljana bo pokrajna
Dežela Kranjska turška drajna.

Vse se je balo, da pride huda nesreča nad hrvatsko in slovensko zemljo takoj, ko skopni sneg. Iz nekega zasebnega pisma lahko posna- memo, s kolikimi strahom so pričakovali ljudje, kaj bo prišlo. »Zgubljen bi bil Sisek, pa tudi vsa Kranjska, ako bi ne bil Bog čudežno pomagal. Že so sklenili Ljubljančani večji del bežati; dru- gim, zlasti ženskam in otrokom, so svetovali, če pride sovražnik pred mesto, naj raje trumoma poskačejo v Ljubljanico, kakor da bi bile oskru- njene od Turkov. Spominjam se, da sem vse to večkrat slišal od stare matere.« Tako piše neki nepodpisani poročevalec.

Vkljub temu je bila vnema za obrambo meje precej mlačna. Cesar Rudolf je bil pač poslal že minulo jesen v Zagreb mejnega grofa Karola Burgavskega in mu izročil nad vojsko vrhovno poveljništvo. A dolgo jesensko deževje je prisi- lilo nekaj njegovih vojakov, da so se vrnili do-